

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 388

**Teoria rachunkowości,
sprawozdawczość i analiza finansowa**

Redaktor naukowy
Bartłomiej Nita

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2015

Redaktor Wydawnictwa: Dorota Pitulec
Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz
Korekta: Hanna Jurek
Łamanie: Adam Dębski
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.p

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2015

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-505-6

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
tel./fax 71 36 80 602; e-mail:econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp.....	11
------------	----

Część 1. Teoria i wyzwania rachunkowości

Ewa Wiktoria Babuška: Badania naukowe w rachunkowości	15
Halina Buk: Typologia i wycena przychodów z tytułu niestandardowych relacji z klientami	23
Małgorzata Cieciora: Behawioralne aspekty rachunkowości we współczesnej gospodarce – zarys problemu	32
Beata Dratwińska-Kania: Teoretyczne problemy sprawozdawania o ryzyku	41
Dawid Garstecki: Czy rachunkowość społecznej odpowiedzialności zasługuje na miano paradygmatu?.....	49
Waldemar Gos: Nauka rachunkowości – głos w dyskusji.....	57
Wojciech Hasik: Koncepcyjne i społeczne determinanty sądów etycznych w rachunkowości w Polsce	68
Marcin Jędrzejczyk: Wyzwania współczesnej rachunkowości w zakresie translacji wartości ekonomicznych.....	77
Krzysztof Jonas, Katarzyna Świetła: E-usługi w rachunkowości na przykładzie internetowych biur rachunkowych	87
Katarzyna Klimczak, Anna Wachowicz: Studium przypadku jako metoda badawcza w nauce rachunkowości – analiza metodologiczna przykładowych zastosowań	95
Joanna Koczar: Ewolucja polityki rachunkowości w praktyce gospodarczej Federacji Rosyjskiej.....	107
Alina Kozarkiewicz: Kreatywność: nowe wyzwanie badawcze dla współczesnej rachunkowości	115
Mirosława Kwiecień: Dylematy współczesnej rachunkowości.....	123
Tomasz Lewandowski: Mniej więcej dobrze czy dokładnie źle – przydatność informacji w systemie rachunkowości	137
Wojciech A. Nowak: Ku standaryzacji rachunkowości sektora publicznego w Unii Europejskiej	148
Marcin Osikowicz: Rachunkowość jednostek mikro według ustawy o rachunkowości	159
Piotr Szczypa: Nauczanie rachunkowości – współczesne uwarunkowania i dylematy	167
Anna Szychta: Pozytywna teoria rachunkowości jako koncepcja głównego nurtu badawczego	176

Joanna Zuchewicz: Współczesne determinanty rozwoju rachunkowości	189
---	-----

Część 2. Sprawozdawczość

Dorota Adamek-Hyska: Funkcja sprawozdawcza rachunkowości jednostki samorządu terytorialnego	201
Anna Balicka: Wskaźniki środowiskowe w zewnętrznej sprawozdawczości środowiskowej	212
Katarzyna Bareja: Aktywa niematerialne a priorytet w sprawozdawczości finansowej.....	221
Kinga Bauer: Kierunki zmian sprawozdawczości finansowej w postępowaniu upadłościowym.....	229
Stanisław Hońko: Nadmiar informacji w sprawozdaniu finansowym – możliwe kierunki reform.....	238
Angelika Kaczmarczyk: Sprawozdawczość finansowa jednostek mikro w aspekcie zasady wiernego i rzetelnego obrazu.....	246
Mariusz Karwowski: Model biznesu jako nowe wyzwanie sprawozdawczości zewnętrznej.....	255
Katarzyna Kostyk-Siekierska: Polityka rachunkowości, wartości szacunkowe oraz błędy z lat ubiegłych w świetle proponowanych i wprowadzonych zmian w KSR nr 7.....	263
Grzegorz Lew: Propozycja rozszerzenia zakresu opinii i raportu z badania sprawozdania finansowego.....	276
Bartłomiej Nita: Sprawozdawczość segmentowa jako przejaw konwergencji rachunkowości finansowej i rachunkowości zarządczej.....	285
Józef Pfaff: Sprawozdawczość z badania ustawowego jednostek zainteresowania publicznego – ocena proponowanych kierunków zmian	295
Katarzyna Piotrowska: Proces innowacyjny w aspekcie aktywów kompetencyjnych.....	304
Lucyna Poniatowska: Zmiany w sprawozdawczości finansowej w regulacjach ustawy o rachunkowości	314
Piotr Prewysz-Kwinto, Grażyna Voss: Segmenty operacyjne w sprawozdaniach finansowych spółek giełdowych – porównywalność czy różnorodność informacji	322
Paweł Rumniak: Consolidated reporting – beyond financial statements.....	331
Agnieszka Tłaczala: Prezentacja oraz ujawnianie informacji finansowych – zmiany w MSSF	349

Część 3. Analiza finansowa

Małgorzata Cygańska: Wykorzystanie analizy finansowej do oceny rentowności szpitali – wybrane problemy	363
Beata Iwasieczko: Analiza finansowa w organizacji inteligentnej.....	373
Magdalena Kowalczyk: Kierunki rozwoju analizy finansowej i strategicznej w jednostkach samorządu terytorialnego.....	381
Piotr Oleksyk: Wykorzystanie narzędzi analizy finansowej w planowaniu finansowym jednostek samorządu terytorialnego	389

Summaries

Part 1. Theory and accounting challenges

Ewa Wiktoria Babuška: Research in financial accounting	15
Halina Buk: Typology and revenue valuation from nonconventional transactions with customers	23
Małgorzata Ciecziura: Behavioral aspects of accounting in today's economy – an outline of the problem	32
Beata Dratwińska-Kania: Theoretical problem of a report on risk.....	41
Dawid Garstecki: Can social responsible accounting be called a paradigm?	49
Waldemar Gos: Accounting science – a say in the discussion	57
Wojciech Hasik: Conceptual and social determinants of ethical judgment in accounting – Polish perspective	68
Marcin Jędrzejczyk: Contemporary accounting challenges in the field of economic value translation	77
Krzysztof Jonas, Katarzyna Świetła: E-services in accounting	87
Katarzyna Klimczak, Anna Wachowicz: Case study as a research method in accounting – methodological analysis of selected applications	95
Joanna Koczar: Evolution of accounting policy in the economic practice of the Russian Federation.....	107
Alina Kozarkiewicz: Creativity: new challenge for research in contemporary accounting.....	115
Mirosława Kwiecień: Dilemmas of contemporary accounting	123
Tomasz Lewandowski: About well or exactly wrong – usefulness (suitability) of information in accounting system	137
Wojciech A. Nowak: Public sector accounting in the European Union: towards standardization.....	148
Narcin Osikowicz: Accounting of micro units based on the Accounting Act	159

Piotr Szczypa: Accounting teaching and contemporary conditions and dilemmas.....	167
Anna Szycha: Positive accounting theory as the main stream accounting research concept	176
Joanna Zuchewicz: Contemporary determinants in the development of accounting	189

Part 2. Reporting

Dorota Adamek_Hyska: Reporting function of accounting in a territorial self-government unit.....	201
Anna Balicka: Environmental indicators of external environmental reporting	212
Katarzyna Bareja: Intangible assets and the priority in financial statements	221
Kinga Bauer: Financial reporting trends in insolvency proceedings	229
Stanisław Hońko: Excess of information in the financial statements – possible directions for reform.....	238
Angelika Kaczmarczyk: Micro units reporting in the context of true and fair view.....	246
Mariusz Karwowski: Business model as a new challenge of external reporting	255
Katarzyna Kostyk-Siekierska: Accounting policies, estimates and errors from previous years in the light of the proposed and introduced changes in the National Accounting Standard No. 7.....	263
Grzegorz Lew: Proposal for extending the scope of opinion and report on the financial statements	276
Bartłomiej Nita: Segment reporting as the manifestation of the convergence of financial accounting and management accounting	285
Józef Pfaff: Reporting in the statutory audits of public interest entities – assessment of the proposed changes.....	295
Katarzyna Piotrowska: Innovation process in the aspect of competence assets.....	304
Lucyna Poniatowska: Changes in financial reporting in the regulations of the Accounting Act.....	314
Piotr Prewysz-Kwinto, Grażyna Voss: Operating segments in the financial statements of public companies – comparability or diversity of information	322
Paweł Rumniak: Skonsolidowane raportowanie – wychodząc poza raportowanie finansowe	331
Agnieszka Tłaczała: Presentation and disclosure of financial information – changes in IFRS.....	349

Part 3. Financial analysis

Małgorzata Cygańska: The usage of financial analysis to evaluate the hospitals financial performance – selected problems	363
Beata Iwasieczko: Financial analysis in intelligent organization.....	373
Magdalena Kowalczyk: Trends in development of financial and strategic analysis in local government units	381
Piotr Oleksyk: Adoption of financial analysis tools in financial planning of local government units	389

Marcin Osikowicz

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

e-mail: osikowicz@interia.pl

RACHUNKOWOŚĆ JEDNOSTEK MIKRO WEDŁUG USTAWY O RACHUNKOWOŚCI

ACCOUNTING OF MICRO UNITS BASED ON THE ACCOUNTING ACT

DOI: 10.15611/pn.2015.388.16

Streszczenie: Nowelizacja ustawy o rachunkowości otworzyła drogę do uproszczenia rachunkowości dla jednostek mikro – najmniejszych firm i innych pomiotów o prostej strukturze prawnej i niewielkim rozmiarze działalności. Uproszczenia dotyczą struktury elementów sprawozdania finansowego – głównie bilansu, a także metod wyceny aktywów i pasywów. Bezpośrednim skutkiem tych zmian powinna być redukcja liczby kont we wzorcowym planie kont. Propozycję minimalnego planu kont zawarto w niniejszym artykule. W dalszej konsekwencji redukcja wymogów informacyjnych powinna spowodować obniżenie kosztu usług księgowych dla jednostek mikro.

Słowa kluczowe: jednostki mikro, mikroprzedsiębiorcy, rachunkowość uproszczona, szczupła rachunkowość.

Summary: The revised Accounting Act introduces significant simplification of accounting to a defined segment of micro entities. Some of the changes relate to the methods of valuing assets and liabilities. However, the most important changes concern the scope of the information required by financial statements. A significant reduction in the minimum number of synthetic accounts is a result of the reduction of elements of financial statements, as well as positions of the balance sheet and the income statement. Generally, the simplification should influence the reduction of costs accounting services as well as the cost of audit of financial statements.

Keywords: micro units, micro entrepreneurs, simplified accounting, lean accounting.

1. Wstęp

Rachunkowość jest podsystemem informacyjnym, zapewniającym uzyskiwanie danych o sytuacji majątkowej i finansowej jednostki gospodarczej. Model rachunkowości stosowany przez poszczególne jednostki powinien być zoptymalizowany, to znaczy dostosowany do formy prawnej działalności, profilu, struktury organizacyj-

nej i stopnia skomplikowania procesów gospodarczych. Biorąc pod uwagę koszty obsługi księgowej, optymalizację określa się jako znalezienie najtańszego możliwego rozwiązania spełniającego sumę wymogów informacyjnych stawianych rachunkowości. Gdyby rachunkowość nie podlegała regulacjom prawnym, kierownicy poszczególnych jednostek, a w praktyce ich służby finansowo-księgowe ustalałyby optymalny model rachunkowości z pełną elastycznością. Dowolność ta mogłaby jednak obniżyć ogólny poziom wiarygodności danych finansowych. Dlatego też współcześnie rachunkowość podlega w dużym stopniu regulacjom prawnym. W Polsce odbywa się to zarówno na poziomie krajowym (ustawa o rachunkowości wraz z rozporządzeniami), jak i międzynarodowym (dyrektywy i rozporządzenia Komisji i Rady UE). Suma regulacji prawnych wpływających na rachunkowość stanowi tzw. prawo bilansowe. W jeszcze większym stopniu rachunkowość podlega standaryzacji. Na kształt polskiej rachunkowości oddziałują zarówno Krajowe Standardy Rachunkowości, jak i Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej. Korpus tych regulacji jest bardzo obszerny (kilka tysięcy stron) i przyjmowany z myślą o dużych podmiotach gospodarczych, takich jak spółki akcyjne w obrocie publicznym. Im mniejszy rozmiar działalności jednostki, tym dalej od optimum modelowi rachunkowości narzucanemu prawem bilansowym. Nic dziwnego, że znakomita większość małych firm zwolnionych od obowiązku prowadzenia ksiąg rachunkowych wykorzystuje to zwolnienie. Takie firmy poprzestają na ewidencjach o wyłącznie podatkowym rodowodzie, które potocznie nazywa się „rachunkowością podatkową”. Ewidencje te nie są jednak rachunkowością według wskazanych założeń.

Postulat wyodrębnienia rachunkowości mikroprzedsiębiorstw w ramach prawa bilansowego pojawiał się w Polsce, ale nie znalazł poparcia. W 2008 r. Parlament Europejski przyjął rezolucję w sprawie wymogów rachunkowości dotyczących małych i średnich przedsiębiorstw, w szczególności mikroprzedsiębiorstw (DzU C 45 E z 23.02.2010, s. 58), w której stwierdził, że dyrektywy dotyczące rachunkowości są często bardzo uciążliwe dla małych i średnich przedsiębiorstw, a w szczególności dla mikroprzedsiębiorstw, oraz zwrócił się do Komisji, by kontynuowała wysiłki mające na celu przeprowadzenie przeglądu tych dyrektyw.

Na gruncie organizacji międzynarodowych postulaty wyrażono między innymi w 2011 r. podczas międzynarodowej konferencji zorganizowanej przez **European Federation of Accountants and Auditors for SMEs**. Referenci wskazywali na potrzebę uproszczenia wymogów księgowych dla mikroprzedsiębiorstw wynikającą z faktu, że wskaźnik obciążeń regulacyjnych na jednego pracownika jest bardzo wysoki dla firm najmniejszych. Uczestnicy spotkania wskazywali, że rachunkowości w sektorze mikroprzedsiębiorstw nie może cechować nadmierna kompleksowość przepisów prawnych i opcji, z kolei brak powszechnych zasad księgowych zmniejsza jej jasność i klarowność. Konferencja, w której uczestniczyli również przedstawiciele m.in. European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG) oraz *Association of*

Chartered Certified Accountants (ACCA), była zwiastunem zmian w prawie europejskim.

Finał tego procesu znalazł wyraz w Dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie rocznych sprawozdań finansowych, skonsolidowanych sprawozdań finansowych i powiązanych sprawozdań niektórych rodzajów jednostek, zmieniającej Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/43/WE oraz uchylającej dyrektywy Rady 78/660/EWG i 83/349/EWG (Dz. Urz. UE L 182 z 29.06.2013, s. 19). Punkt 13 dyrektywy podkreśla, że mikrojednostki mają ograniczone zasoby, które mogą wykorzystać na spełnienie surowych wymogów regulacyjnych. W razie braku przepisów szczególnych w odniesieniu do mikrojednostek stosuje się do nich przepisy mające zastosowanie do małych jednostek. Przepisy te stanowią dla nich obciążenie administracyjne, które jest nieproporcjonalne do ich wielkości, przez co jest ono bardziej uciążliwe dla mikrojednostek niż dla innych małych jednostek. W związku z powyższym państwa członkowskie powinny mieć możliwość zwolnienia mikrojednostek z niektórych obowiązków mających zastosowanie do małych jednostek, które mogłyby nakładać na nie nadmierne obciążenia administracyjne. Jednakże mikrojednostki powinny nadal podlegać wszelkim krajowym obowiązkom dotyczącym prowadzenia ewidencji odzwierciedlającej przeprowadzane przez te jednostki transakcje gospodarcze oraz ich sytuację finansową. Ponadto jednostki inwestycyjne i finansowe jednostki holdingowe powinny być wyłączone z korzyści, jakie dają uproszczenia mające zastosowanie do mikrojednostek. Kluczowy wśród przepisów dyrektywy jest obszerny art. 36 zatytułowany „Zwolnienia dla mikrojednostek”. Wyrażono w nim m.in. postulat, aby państwa członkowskie zwolniły mikrojednostki z którejkolwiek lub ze wszystkich z poniższych wymogów:

a) obowiązku przedstawiania „rozliczeń międzyokresowych czynnych” oraz „rozliczeń międzyokresowych kosztów i przychodów”;

b) obowiązku sporządzania informacji dodatkowej do sprawozdania finansowego, pod warunkiem że niektóre informacje zostaną ujawnione w przypisie do bilansu;

c) obowiązku sporządzania sprawozdania z działalności, pod warunkiem że informacje wymagane zostaną ujawnione w informacji dodatkowej do sprawozdania finansowego lub w przypisie do bilansu;

d) obowiązku ogłaszania rocznych sprawozdań finansowych, pod warunkiem że informacje bilansowe zawarte w tych sprawozdaniach będą należycie przedkładane zgodnie z przepisami prawa krajowego co najmniej jednemu właściwemu organowi wyznaczonemu przez dane państwo członkowskie.

Ponadto państwa członkowskie mogą zezwolić mikrojednostkom, by sporządzały jedynie skrócony bilans oraz rachunek zysków i strat według określonych wzorów. Dodatkowo wyłączono również wycenę instrumentów finansowych według wartości godziwej.

W dyrektywie przyjęto założenie, że w odniesieniu do mikrojednostek roczne sprawozdanie finansowe sporządzone zgodnie z powyższymi regulacjami przedstawia prawdziwy i rzetelny obraz sytuacji finansowej oraz majątkowej. Założenie to skutkuje brakiem konieczności wyłączenia stosowania poszczególnych rozwiązań i uzasadniania tych wyłączeń. Wskazane uproszczenia nie mogą być stosowane w odniesieniu do przedsiębiorstw inwestycyjnych i finansowych jednostek holdingowych.

Polski ustawodawca wobec obowiązku wdrożenia postulatów dyrektywy wprowadził do ustawy o rachunkowości istotne zmiany. W dniu 5.09.2014 r. weszła w życie ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy o rachunkowości (DzU 2014, poz. 1100). Zasadniczą zmianą jest wprowadzenie ustawowego pojęcia „jednostki mikro” oraz określenie odrębnych cech rachunkowości tych jednostek.

2. Jednostki mikro a mikroprzedsiębiorcy

Definicja jednostek mikro nie pokrywa się z definicją mikroprzedsiębiorcy zawartą w ustawie z 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (t.j. DzU 2013, poz. 672 z późn. zm.), w której według art. 104 za mikroprzedsiębiorcę uważa się przedsiębiorcę, który w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych:

- 1) zatrudniał średniorocznie mniej niż 10 pracowników oraz
- 2) osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych, nieprzekraczający równowartości w złotych 2 milionów euro, lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczył równowartości w złotych 2 milionów euro.

Definicja zawarta w ustawie o rachunkowości jest znacznie bardziej skomplikowana. Częściowym uzasadnieniem odrębnej definicji jednostki mikro w stosunku do definicji mikroprzedsiębiorcy jest fakt, że rachunkowość jest systemem informacyjnym stosowanym również przez jednostki niebędące przedsiębiorcami. Jednostki te również należało objąć możliwością uproszczeń. Mimo to należy ubolewać, że w zakresie dotyczącym przedsiębiorców nie ujednotwiono kryteriów do zbieżnych z ustawą o swobodzie działalności gospodarczej.

Według art. 3. ust. 1a. ustawy o rachunkowości jednostkami mikro są niektóre kategorie przedsiębiorców. Po pierwsze, są to mające siedzibę lub miejsce sprawowania zarządu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej spółki handlowe (osobowe – np. spółka jawna i kapitałowe – np. spółka akcyjna, w tym również w organizacji) oraz spółki cywilne, a także inne osoby prawne, oraz oddziały przedsiębiorców zagranicznych. Zastosowano jednocześnie wyłączenie z kategorii jednostek mikro dotyczące jednostek organizacyjnych działających na podstawie Prawa bankowego, przepisów o obrocie papierami wartościowymi, przepisów o funduszach inwestycyjnych, przepisów o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, przepisów o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych lub przepisów o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych, bez względu na wielkość przychodów

oraz jednostek sektora finansów publicznych. Firmy niezajdujące się w katalogu wyłączeń są jednostkami mikro, jeżeli w roku obrotowym, za który sporządzają sprawozdanie finansowe, oraz w roku poprzedzającym ten rok obrotowy, a w przypadku jednostek rozpoczynających działalność w roku obrotowym, w którym rozpoczęły działalność, nie przekroczyły co najmniej dwóch z następujących trzech wielkości:

- a) 1 500 000 zł – w przypadku sumy aktywów bilansu na koniec roku obrotowego,
- b) 3 000 000 zł – w przypadku przychodów netto ze sprzedaży towarów i produktów za rok obrotowy,
- c) 10 osób – w przypadku średniorocznego zatrudnienia w przeliczeniu na pełne etaty.

Dodatkowo rozszerzono możliwość uznania takich przedsiębiorców za jednostki mikro (art. 3, ust. 1b), jeżeli za poprzedni rok obrotowy sporządziły uproszczone sprawozdanie finansowe dla jednostek mikro oraz jednocześnie w roku obrotowym, za który sporządzają sprawozdanie finansowe, albo w roku poprzedzającym ten rok obrotowy przekroczyły nawet dwie z trzech wyżej wymienionych wielkości.

Drugą istotną grupą przedsiębiorców uznanych za jednostki mikro są osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki jawne osób fizycznych oraz spółki partnerskie, których przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy są niższe niż równowartość w walucie polskiej 1 200 000 euro. Takie firmy stosują zasady rachunkowości dobrowolnie, rezygnując ze zwolnienia przysługującego na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy o rachunkowości. Zamiar ustawodawcy był tutaj oczywisty. Chodzi o skłonienie do założenia ksiąg rachunkowych tej kategorii przedsiębiorców, którzy do tej pory nie byli zainteresowani stosowaniem rachunkowości ze względu na jej wysoki koszt.

Trzecią grupą przedsiębiorców uznanych za jednostki mikro są te firmy, które nie mogą skorzystać z opisanego wyżej zwolnienia ze względu na przekroczenie granicznej wartości obrotów, a także firmy nowe oraz takie, które stosują rachunkowość po raz pierwszy. Chodzi więc o osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki jawne osób fizycznych oraz spółki partnerskie, jeżeli przychody netto tych jednostek ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych wyniosły równowartość w walucie polskiej nie mniej niż 1 200 000 euro i nie więcej niż 2 000 000 euro za poprzedni rok obrotowy, a w przypadku jednostek rozpoczynających działalność albo prowadzenie ksiąg rachunkowych w sposób określony ustawą – w roku obrotowym, w którym rozpoczęły działalność albo prowadzenie ksiąg rachunkowych w sposób określony ustawą.

Ponadto jednostkami mikro są następujące typy jednostek gospodarczych niebędących przedsiębiorcami: stowarzyszenia, związki zawodowe, organizacje pracodawców, izby gospodarcze, fundacje, przedstawicielstwa przedsiębiorców zagranicznych, w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, społeczno-zawodowe organizacje rolników, organizacje samorządu zawodowego,

organizacje samorządu gospodarczego rzemiosła i Polskie Biuro Ubezpieczycieli Komunikacyjnych – jeżeli nie prowadzą działalności gospodarczej,

Porównując definicje zawarte w ustawie o swobodzie działalności gospodarczej i w ustawie o rachunkowości, można stwierdzić istnienie wspólnej części obu zbiorów – mikroprzedsiębiorców będących jednostkami mikro. Istnieją również części rozłączne zbiorów — grupa jednostek mikro niebędących mikroprzedsiębiorcami oraz grupa mikroprzedsiębiorców niebędących jednostkami mikro.

3. Specyfika rachunkowości jednostek mikro

Wprowadzenie uproszczeń w systemie rachunkowości wymaga decyzji władz jednostki mikro. Brak takiej decyzji oznacza, że jednostka, nawet klasyfikowana jako mikro, prowadzi rachunkowość według ogólnych zasad. Forma decyzji nie została określona ustawą, należy więc przyjąć, że wskazana jest forma pisemna, ponieważ decyzja stanowi istotny element zasad (polityki) rachunkowości.

Uproszczenia rachunkowości dla jednostek mikro dotyczą metod wyceny aktywów i pasywów, a także formy sprawozdania finansowego.

W zakresie wyceny aktywów i pasywów największe znaczenie ma art. 28a. ustawy stanowiący, że jednostka mikro nie wycenia aktywów i pasywów według wartości godziwej i skorygowanej ceny nabycia. Oznacza to redukcję metod wyceny aktywów właściwie do jednej – aktywów w wartości historycznej (w cenie nabycia, koszcie wytworzenia lub w kwocie wymaganej zapłaty). W zakresie zobowiązań stosuje się wycenę w kwocie wymagającej zapłaty.

Uproszczenia metod wyceny aktywów i pasywów nie zostały ujednoczone w ramach ogółu jednostek mikro. Osobno potraktowano jednostki mikro niebędące przedsiębiorcami, ponieważ tylko je obowiązuje art. 7. ust. 2a ustawy zezwalający na rezygnację z zachowania zasady ostrożności przy wycenie poszczególnych składników aktywów i pasywów.

Główne uproszczenie rachunkowości jednostek mikro dotyczy zawartości sprawozdania finansowego. Na mocy art. 48a. ust. 3 jednostka mikro może nie sporządzać zestawienia zmian w kapitale (funduszu) własnym, a na podstawie art. 48b. ust. 4 może nie sporządzać rachunku przepływów pieniężnych. W praktyce z tego uproszczenia skorzystają głównie spółki akcyjne, ponieważ większość pozostałych jednostek mikro i tak nie podlega obowiązkowi ich sporządzania na podstawie art. 64 ust. 1.

Kolejne uproszczenie dotyczy wszystkich jednostek mikro. Na podstawie art. 48 ust. 3 mogą one nie sporządzać informacji dodatkowej, pod warunkiem że przedstawią odpowiednie informacje uzupełniające do bilansu.

Dalsze uproszczenie wykracza poza aspekt sprawozdania finansowego. Dotyczy jednostek mikro, które są spółkami kapitałowymi lub komandytowymi i które podlegałyby obowiązkowi sporządzania sprawozdania z działalności jednostki. Zgodnie z art. 49. ust. 4 taka firma może nie sporządzać tego sprawozdania, pod

warunkiem że w informacji dodatkowej lub odpowiednio w informacjach uzupełniających do bilansu przedstawi odpowiednie informacje dotyczące nabycia udziałów (akcji) własnych.

Obowiązek poddania sprawozdania finansowego badaniu nie został podmiotowo ograniczony wobec jednostek mikro. Natomiast na mocy art. 49a przyjmuje się, że uproszczone sprawozdanie finansowe sporządzone przez jednostkę mikro przedstawia rzetelnie i jasno sytuację majątkową i finansową oraz wynik finansowy tej jednostki. Oznacza to, że biegły rewident musi zaakceptować model rachunkowości wynikający z zastosowania dopuszczonych ustawą uproszczeń. Skutkiem powinno być również uproszczenie czynności związanych ze sporządzeniem raportu, a w rezultacie obniżenie kosztów badania. Ponownie głównym beneficjentem będą spółki akcyjne.

Wzorcowy plan kont jednostek mikro powinien spełniać minimalne wymogi informacyjne wynikające ze struktury sprawozdania finansowego opisanego w załączniku nr 4 do ustawy. Najbardziej oszczędny zestaw kont mógłby wyglądać następująco:

Zespół 0

środki trwale

pozostałe aktywa trwale

Zespół 1

pozostałe aktywa obrotowe, w tym środki pieniężne

Zespół 2

należności krótkoterminowe

zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek

rezerwy na zobowiązania

pozostałe zobowiązania

Zespół 3

zapasy

Zespół 4

amortyzacja

zużycie materiałów i energii

wynagrodzenia, ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia

pozostałe koszty rodzajowe

zmiana stanu produktów

Zespół 7

przychody podstawowej działalności operacyjnej

pozostałe przychody i zyski, w tym aktualizacja wartości aktywów

pozostałe koszty i straty, w tym aktualizacja wartości aktywów

Zespół 8

kapitał (fundusz) podstawowy

należne wpłaty na kapitał podstawowy (wielkość ujemna)

pozostały kapitał (fundusz) własny

podatek dochodowy

wynik finansowy

nadwyżka przychodów nad kosztami (dla jednostek mikro, o których mowa w art. 3 ust. 1a pkt 2 ustawy)

nadwyżka kosztów nad przychodami (dla jednostek mikro, o których mowa w art. 3 ust. 1a pkt 2 ustawy)

Wskazany wzorcowy plan kont należy traktować jako wyznaczenie ustawowego poziomu minimum. Zestaw będzie rozbudowywany stosownie do potrzeb informacyjnych jednostki. Może się to odbywać na przykład przez tworzenie analityk do wymienionych kont syntetycznych.

4. Podsumowanie

Znowelizowana ustawa o rachunkowości wprowadza dla zdefiniowanego segmentu jednostek mikro znaczne uproszczenia rachunkowości. Niektóre zmiany dotyczą metod wyceny aktywów i pasywów. Najważniejsze zmiany odnoszą się jednak do zakresu informacji wymaganych sprawozdaniem finansowym. Z redukcji elementów sprawozdania finansowego, a także ilości pozycji bilansu oraz rachunku zysków i strat wynika istotne zmniejszenie minimalnej liczby kont syntetycznych. Ogół uproszczeń powinien wpłynąć na redukcję zarówno kosztów obsługi księgowej, jak i kosztów badania sprawozdania finansowego.

Źródła internetowe

<http://www.skwp.pl/Sprawozdanie,z,,Miedzynarodowej,Konferencji,EFAA,8455.html>.

<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140001100>.

http://www.mf.gov.pl/documents/764034/4920588/20130711_dyrektywa+2013.34.UE.pdf.